

DECIZIE

30 ianuarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul:

Judecătorii:

Tatiana Vieru

Iurie Bejenaru

Maria Ghervas

Nina Vascan

Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Pahomii Bejenari,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Luiza Arutiuncan împotriva lui Pahomii Bejenari, intervenient accesoriu notarul public Lidia Snegur cu privire la constatarea nulității certificatului de proprietate și certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea bunurilor ca proprietate personală, determinarea cotelor părți, partajarea averii succesore și recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesore,

împotriva deciziei din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins apelul declarat de Pahomii Bejenari și s-a menținut hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani,

c o n s t a t ă:

La 9 ianuarie 2014, Luiza Arutiuncan a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Pahomii Bejenari, intervenient accesoriu notarul public Lidia Snegur cu privire la constatarea nulității certificatului de proprietate și certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea bunurilor ca proprietate personală, determinarea cotelor părți, partajarea averii succesore și recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesore.

În motivarea acțiunii a indicat că împreună cu fiica sa Carina Arutiuncan și Pahomii Bejenari sunt moștenitorii patrimoniului succesoral rămas după decesul testatorului Maria Bejenari, care a decedat la xx xxxxx xxxx.

Conform certificatului de moștenitor testamentar nr. xxxx din xx xxxxx xxxx, împreună cu pârâtul Pahomii Bejenari au moștenit câte $\frac{1}{4}$ cotă-parte din 54 165 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard”, deținute de Maria Bejenari.

A indicat că, contrar art. 372 Cod civil, notarul greșit a considerat deținerea cu drept de proprietate de către Maria Bejenari a $\frac{1}{2}$ din numărul total de acțiuni.

Potrivit informației nr. 01-249 din 21 noiembrie 2013 eliberată de către registrator, acțiunile în număr de 13854 au fost primite de Maria Bejenari cu titlu gratuit și anume 330 acțiuni în baza bonurilor patrimoniale, 4 226 acțiuni din venitul

întreprinderii, 9 301 acțiuni cota statului procurată din venitul net al întreprinderii și împărțită proporțional acționarilor.

Astfel, aceste acțiuni nu sunt proprietate comună dobândită în timpul căsătoriei cu pârâtul și prezintă proprietatea exclusivă a Mariei Bejenari, care urmează a fi împărțită în mod egal a câte 6 927 acțiuni. Din acțiunile rămase în număr de 40 311, $\frac{1}{2}$ cotă parte din acțiuni în număr de 20 155,5 aparțin pârâtului, iar $\frac{1}{4}$ din acțiuni în număr de 10 077,75 în aparțin ei și $\frac{1}{4}$ din acțiuni aparțin pârâtului în rezultatul moștenirii.

A considerat Luiza Arutiunean că, numărul de acțiuni moștenite constituie 17 004,75 dar nu 13 541 acțiuni potrivit calculului efectuat de notar. Diferența constituie 3 463,5 acțiuni cu valoare nominală de 24 de lei, iar în total constituie suma de 83 124 de lei.

Totodată, potrivit testamentului din xx xxxxxxxx xxxx, din averea ce aparținea mătușii Maria Bejenari, ei i-au fost testate toate depunerile bănești ce se păstrează la Baca Comercială „Moldindconbank” filiala Invest, Banca Comercială „Fincombank” și alte bănci.

Din informațiile comunicate de mătușa Maria Bejenari, ultima în timpul căsătoriei a contribuit cu bani în conturile deschise pe numele ei și pe numele soțului său Pahomii Bejenari care au fost deschise la diferite bănci comerciale.

Reieșind din prevederile art. 371 Cod civil, bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei sânt proprietatea lor comună, iar potrivit art. 20 alin. (3) Codul familiei, sânt proprietate în devălmășie a soților depunerile care au fost făcute din contul mijloacelor comune precum și alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, chiar dacă sânt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți.

Art. 1444 alin. (3) Cod civil prevede în mod explicit că, în patrimoniul succesoral intră cota-parte a celui care a lăsat moștenirea din proprietatea comună.

Însă, la determinarea masei succesorele notarul Lidia Snegur a solicitat informația cu privire la depunerile bănești doar în numele testatorului Maria Bejenari.

Astfel, la 9 decembrie 2013 a înaintat notarului cerere privind contribuirea la constatarea mijloacelor bănești în conturile bancare deschise pe numele lui Pahomii Bejenari la Baca Comercială „Moldindconbank” filiala Invest, Banca Comercială „Fincombank” și alte bănci comerciale, după încheierea căsătoriei între pârât și Maria Bejenari și până la data decesului ultimei.

Până în prezent nu a primit un răspuns, iar pârâtul în prezența notarului a refuzat să furnizeze informații relevante, prin ce se ascunde o parte din bunurile deținute de către testator în timpul vieții sale.

În temeiul art. 118 – 119 Cod de procedură civilă și art. 22 din Legea instituțiilor financiare, a apărut necesitatea în contribuirea instanței la adunarea și prezentarea probelor necesare pentru stabilirea existenței proprietății testatorului Maria Bejenari în conturile deținute de Pahomii Bejenari în băncile comerciale.

A solicitat Luiza Arutiunean prin cererea de chemare în judecată și prin cererea de concretizare a cerințelor constatarea nulității certificatului nr. xxxx din xx xxxxxxxx xxxx cu privire la dreptul de proprietate a lui Pahomii Bejenari asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie; a certificatelor de moștenitor testamentar eliberate părților la xx xxxxxxxx xxxx de către notarul Lidia Snegur, recunoașterea acțiunilor în număr de 13 854 din numărul total de acțiuni a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” deținute de Maria Bejenari, ca proprietate exclusivă a sa; determinarea cotei-părți a Mariei Bejenari asupra 34 009,5 acțiuni și 20 155,5 acțiuni lui Pahomii Bejenari din totalul de 54 165 de acțiuni cu valoarea nominală de 24 de

lei a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard”, partajarea averii succesoreale compusă din 34 009,5 acțiuni deținute de Maria Bejenari în Societatea pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu recunoașterea dreptului de proprietate a moștenitorilor Pahomii Bejenari și Luiza Arutiunean a câte ½ cotă-parte fiecăruia, ce constituie 17 004,75 acțiuni; recunoașterea cu titlu de proprietate comună în devălmășie a soților Bejenari a bunurilor în formă de depuneri bănești în perioada 23 iulie 1988 – 6 iulie 2013 depuse pe numele lui Pahomii Bejenari cu determinarea a câte ½ cotă-parte fiecăruia și partajarea averii succesoreale.

Prin hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, acțiunea s-a admis; s-a constatat nulitatea certificatului nr.xxxx din 12 decembrie 2013 cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie și a certificatului de moștenitor testamentar nr. xxxx din 12 decembrie 2013; s-a declarat ca proprietate personală a defunctei Maria Bejenari bunurile sub formă de 13 854 acțiuni a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei, ce se păstrează la Societatea pe Acțiuni „Aureola&Lombard” conform extrasului nr. 535 din 20 noiembrie 2013 din Registrul acționarilor, nr. 01-248, Clasa acțiunilor AON, nr. din registrul MD14AURE2004 de clasa II; s-a recunoscut ca proprietate comună în devălmășie a soților Maria Bejenari și Pahomii Bejenari bunurile sub formă de 40 311 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și mijloacele bănești în sumă de 691 513,55 de lei înregistrate în contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” pe numele lui Pahomii Bejenari; s-a partajat proprietatea comună în devălmășie a soților Maria Bejenari și Pahomii Bejenari; s-au determinat cotele-părți în proprietatea comună în devălmășie și s-a recunoscut dreptul de proprietate a Mariei Bejenari și Pahomii Bejenari a câte ½ cotă parte și anume a câte 20 155,50 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și a câte 345 756,77 de lei din depunerile bănești în contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank”; s-a partajat patrimoniul succesoral și s-a recunoscut dreptul de proprietate a lui Pahomii Bejenari asupra bunurilor sub formă de 17 004,75 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și asupra depunerilor bănești din contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” în mărime de 172 878,38 de lei; s-a recunoscut dreptul de proprietate a Luizei Arutiunean asupra bunurilor sub formă de 17 004,75 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și asupra depunerilor bănești din contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” în mărime de 172 878,38 de lei.

Prin decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarant de Pahomii Bejenari și s-a menținut hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

La 17 septembrie 2018, Pahomii Bejenari a declarat recurs împotriva deciziei din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului s-a indicat că, după deces toate bunurile dobândite de soți sunt bunuri comune, iar pentru determinarea naturii lor urmau să fie moștenite în mod prioritar de unicul moștenitor. La art. 372 alin. (3) Cod civil sunt cuprinse condițiile necesare de a fi întrunite pentru declararea bunurilor proprii a fiecăruia dintre soți, bunuri proprietate comună în devălmășie. Aceste condiții sunt cuprinse și în art. 23 Codul familiei.

La materialele cauzei sunt anexate probe care au demonstrat că Pahomii Bejenari a investit banii proprii în sumă de 90 000 de lei în schimb la o parte din acțiunile dobândite la Societatea pe Acțiuni „Aureola&Lombard”, care la acel moment au sporit simțitor activitatea societății, obținând dividende. Instanțele judecătorești nu s-au expus asupra preferinței unor probe față de alte probe și aprecierea lor.

Instanța de fond a admis încălcări procedurale care au dus la examinarea superficială și arbitrară a cauzei, fără a se expune asupra observațiilor referitor la reluarea repetată a procesului din camera de deliberare.

A considerat că, concluzia instanțelor ierarhic inferioare este una greșită deoarece bunurile soților Bejenari sunt bunuri proprietate în devălmășie, iar Maria Bejenari era în drept de a testa numai averea sa ce constituie $\frac{1}{2}$ din toate bunurile, dar nu toată averea, inclusiv care aparține lui Pahomii Bejenari.

La fel a fost ignorat pct. 2 din testamentul nr. xxxx din 24 octombrie 2011 cât și pct. 2 din testamentul nr. xxxx din 29 septembrie 2009 în care s-a făcut trimitere și s-a explicat conținutul art. 1505 Cod civil, iar instanțele au analizat selectiv și superficial doar pct. 1 al testamentelor acordându-i Luizei Arutiunean $\frac{1}{2}$ cotă parte din acțiunile Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” fără a se ține cont de rezerva succesorală.

Concomitent nu au fost aplicate prevederile art. 1449 alin. (1) Cod civil, potrivit căruia testamentul este un act juridic solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlu gratuit, pentru momentul încetării sale din viață, de toate bunurile sale sau de o parte din ele.

Scrisoarea nr. 249 din 21 noiembrie 2013 confirmă că o parte din acțiunile înscrise pe contul personal al Mariei Bejenari, au fost primite cu titlu gratuit, ceea ce presupune 13 854 acțiuni. Însă, instanțele nu s-au expus asupra răspunsului dat la întrebările puse intimitei privind data primirii certificatului de moștenitor nr. xxxx și xxxx din 12 decembrie 2013 și tănuirea certificatului nr. 01-249 din 21 noiembrie 2013 pe care îl deținea deja la 12 decembrie 2013.

A solicitat Pahomii Bejenari admiterea cererii de recurs, casarea integrală a deciziei din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Examinând recursul declarat de Pahomii Bejenari, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează următoarele.

În conformitate cu art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

Conform art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 22 mai 2018 și a fost expediată în adresa participanților la proces prin intermediul oficiului poștal la data de 20 iunie 2018 (vol. II, f.d.21).

Recurentul Pahomii Bejenari a primit copia deciziei la 19 iulie 2017, astfel, recursul declarat la data de 17 septembrie 2018, este în termen (vol. II, f.d.28).

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 13 noiembrie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței. Însă, intimații Luiza Arutiunean și notarul Lidia Snegur nu au depus referință prin care să-și expună opinia asupra motivelor invocate în recursul declarat de Pahomii Bejenari.

Prin încheierea din 19 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Pahomii Bejenari s-a considerat admisibil fiind transmis pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Potrivit art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele recursului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform art. 432 alin. (2) lit. a) și c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședința de judecată.

Art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 241 alin. (1) și (5) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii. În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

După cum urmează din actele cauzei, la 9 ianuarie 2014 Luiza Arutiunean a depus cerere de chemare în judecată, concretizată prin cererea din 15 ianuarie 2014 prin care a solicitat constatarea nulității certificatului nr. xxxx din 12 decembrie 2013 privind dreptul de proprietate a lui Pahomii Bejenari asupra cotei-părți din

proprietatea comună în devălmășie; a certificatelor de moștenitor testamentar din 12 decembrie 2013, eliberate de notarul Lidia Snegur; recunoașterea ca proprietate exclusivă a Mariei Bejenari asupra 13 854 de acțiuni; determinarea cotelor-părți din 54 165 de acțiuni, dintre care 34 009,5 acțiuni Mariei Bejenari și 20 155,5 acțiuni lui Pahomii Bejenari; partajarea averii succesorală constituită din 34 009,5 acțiuni cu recunoașterea a câte ½ cotă-parte, în număr de 17 004,75 acțiuni fiecăruia; recunoașterea cu titlu de proprietate comună în devălmășie a soților Bejenari a depunerilor bănești din perioada 23 iulie 1988 – 6 iulie 2013 din cadrul Băncii Comerciale „Moldindconbank” filiala Invest, Banca Comercială „Fincombank” și alte bănci comerciale, deschise pe numele lui Pahomii Bejenari cu partajarea acestora (vol. I, f.d.19-21, 24-27).

Prin hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, a fost admisă cererea de chemare în judecată depusă de Luiza Arutiunean, s-a constatat nulitatea certificatului nr.xxxx din 12 decembrie 2013 cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie și a certificatului de moștenitor testamentar nr. xxxx din 12 decembrie 2013; s-a declarat ca proprietate personală a defunctei Maria Bejenari bunurile sub formă de 13 854 acțiuni a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei, ce se păstrează la Societatea pe Acțiuni „Aureola&Lombard” conform extrasului nr. 535 din 20 noiembrie 2013 din Registrul acționarilor, nr. 01-248, Clasa acțiunilor AON, nr. Din registrul MD14AURE2004 de clasa II; s-a recunoscut ca proprietate comună în devălmășie a soților Maria Bejenari și Pahomii Bejenari bunurile sub formă de 40 311 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și mijloacele bănești în sumă de 691 513,55 de lei înregistrate în contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” pe numele lui Pahomii Bejenari; s-a partajat proprietatea comună în devălmășie a soților Maria Bejenari și Pahomii Bejenari; s-au determinat cotele-părți în proprietatea comună în devălmășie și s-a recunoscut dreptul de proprietate a Mariei Bejenari și Pahomii Bejenari a câte ½ cotă parte și anume a câte 20 155,50 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și a câte 345756,77 de lei din depunerile bănești în contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank”; s-a partajat patrimoniul succesoral și s-a recunoscut dreptul de proprietate a lui Pahomii Bejenari asupra bunurilor sub formă de 17 004,75 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și asupra depunerilor bănești din contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” în mărime de 172 878,38 de lei; s-a recunoscut dreptul de proprietate a Luizei Arutiunean asupra bunurilor sub formă de 17 004,75 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cu valoarea nominală de 24 de lei și asupra depunerilor bănești din contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” în mărime de 172 878,38 de lei.

Prin decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarant de Pahomii Bejenari și s-a menținut hotărârea din 9 noiembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani.

La caz, instanța de recurs constată că, decizia instanței de apel este una nemotivată, iar concluziile instanței de apel sunt expuse într-o formă evazivă, incertă, neavând putere de convingere, fără a fi dată o apreciere cuvenită pretențiilor formulate în prezentul litigiu, în raport cu actele anexate la materialele dosarului, precum și

normelor de drept, ce reglementează acest aspect, fapt ce contravine prevederilor art. 239 și art. 241 alin. (5) Cod procedură civilă.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă puterea de convingere.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii, referind-use în mod selectiv la unele constatări reținute la adoptarea hotărârii de prima instanță, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii, supusă apelului în raport cu regulile și legislația, ce guvernează litigiul în cauză.

Din materialele cauzei se reține că, la 23 iulie 1988, Maria Bejenari a încheiat căsătoria Pahomii Bejenari, fapt confirmat prin adeverința de căsătorie (vol. I, f.d.57).

La 29 septembrie 2009, prin testamentul nr. xxxx autentificat de notarul Svetlana Criucova, Maria Bejenari a testat Luizei Arutiunean toate depunerile bănești ce aparține personal, depozitate în Banca Comercială „Moldindconbank” filiala Invest, Banca Comercială „Fincombank” și depunerile din alte bănci comerciale (vol. I, f.d.8).

La 24 octombrie 2011, prin testamentul nr. xxxx autentificat de notarul Svetlana Criucova, Maria Bejenari a testat Luizei Arutiunean ½ cotă parte din 27 082,50 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard”. Lui Pahomii Bejenari a testat ½ cotă parte din 27 082,50 acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard”, iar XXXXXXXX XXXXXXXX a testat ½ cotă-parte din apartamentul nr. xx din mun. Chișinău, str. XXXXXXXXXX, xxx (vol. I, f.d.9).

La data de xx xxxxx xxxx Maria Bejenari a decedat (vol. I, f.d.112).

Din informația nr. 01-249 din 21 noiembrie 2013 a Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard” se denotă că Maria Bejenari deține 54 165 de acțiuni (vol. I, f.d.11).

Conform certificatului nr. xxxx din 12 decembrie 2013, eliberat de notarul Lidia Snegur se atestă că, Pahomii Bejenari este soțul supraviețuitor al Mariei Bejenari căruia îi aparține ½ cotă-parte din bunurile proprietate comună în devălmășie, dobândit de soți în perioada căsătoriei ce constă din 54 165 de acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard” (vol. I, f.d.56).

Conform certificatului de moștenitor testamentar nr. xxxx din 12 decembrie 2013, eliberat de notarul Lidia Snegur, averea succesorală rămasă după decesul Mariei Bejenari constituie ½ cotă parte din 54 165 de acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard”. Moștenitorii averii indicate în testament sunt Pahomii Bejenari și Luiza Arutiunean cu ½ cotă-parte pentru fiecare (vol. I, f.d.10).

Reieșind din textul testamentului, cu numărul xxxx din 24 octombrie 2011, autentificat de notarul Svetlana Criucova, recurentul Pahomii Bejenari și intimata

Luiza Arutiunean au devenit moștenitori testamentari a averii defunctei Maria Bejenari în proporție de ½ cotă-parte fiecare din cele 27 082,50 de acțiuni ale Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard”.

Însă, prin hotărârea din 9 noiembrie 2017 instanța de fond a partajat patrimoniul succesoral și a recunoscut dreptul de proprietate a recurentului Pahomii Bejenari și Luiza Arutiunean asupra bunurilor sub formă de 17 004,75 de acțiuni pentru fiecare.

Din testament reiese că Maria Bejenari a testat Luizei Arutiunean ½ cotă-parte din acțiunile ce le deținea în cadrul Societății pe Acțiuni „Aureola & Lombard” iar cealaltă ½ cotă-parte din acțiuni le-a testat lui Pahomii Bejenari.

Conform art. 20 alin. (3) Codul familiei, sânt proprietate în devălmășie a soților bunurile mobile și imobile, valorile mobiliare, depunerile și cotele de participație în capitalul social din instituțiile financiare sau societățile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum și alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, chiar dacă sânt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți.

De asemeni, art. 22 alin. (1) Codul familiei prevede că, bunurile care au aparținut fiecăruia dintre soți până la încheierea căsătoriei și bunurile primite în dar, obținute prin moștenire sau în baza altor convenții gratuite de către unul dintre soți în timpul căsătoriei, sânt proprietate personală a fiecăruia dintre soți.

Tot în acest context art. 372 alin. (1) și (3) Cod civil indică că, bunurile care au aparținut soților înainte de încheierea căsătoriei, precum și cele dobândite de ei în timpul căsătoriei în baza unui contract de donație, prin moștenire sau în alt mod cu titlu gratuit, sânt proprietatea exclusivă a soțului căruia i-a aparținut sau care le-a dobândit. Bunurile fiecăruia dintre soți pot fi declarate proprietate a lor comună în devălmășie dacă se constată că în timpul căsătoriei s-au făcut din mijloacele lor comune investiții care au sporit simțitor valoarea acestor bunuri.

Instanța de fond și cea de apel prematur au constatat că, 13 854 de acțiuni au fost primite de către Maria Bejenari cu titlu gratuit și constituie proprietate personală a acesteia, deoarece 4 223 de acțiuni au fost procurate din venitul întreprinderii și 9 301 de acțiuni, cota statului, au fost procurate din venitul net al întreprinderii și împărțită proporțional acționarilor.

Prin urmare, greșit s-a stabilit mărimea patrimoniului succesoral compus din 34 009,5 acțiuni și partajate a câte ½ cotă-parte ce constituie 17 004,75 acțiuni pentru Luiza Arutiunean și ½ cotă-parte ce constituie 17 004,75 acțiuni pentru Pahomii Bejenari.

Astfel, nu s-a stabilit cu certitudine câte acțiuni au fost primite de către Maria Bejenari cu titlu gratuit și constituie proprietate personală a acesteia, pentru a putea fi posibilă stabilirea mărimii acțiunilor ce le aparțin soților Bejenari ca proprietate comună în devălmășie și ulterior stabilirea cotei-părți ce a aparținut defunctei.

La acest compartiment al cerințelor din acțiune, instanțele ierarhic inferioare au luat ca bază certificatul nr. 01-249 din 21 noiembrie 2013 eliberat de Societatea pe Acțiuni „Aureola&Lombard” care nu a fost prezentat de către reclamantă la momentul eliberării de către notar în data de 12 decembrie 2013 a certificatului cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie și certificatul de moștenitor testamentar, ultimul fiind eliberat ambelor părți (vol. I, f.d.11).

Analizând conținutul certificatului sus menționat se constată că, instanța de fond și cea de apel s-au limitat doar la informația generală expusă în el fără a solicita documentele primare care au stat la baza emisiei suplimentare de 27 000 de acțiuni,

dintre care Mariei Bejenari i-au fost repartizate 4 223 de acțiuni din suma produsului de arendă a întreprinderii (din venitul întreprinderii), adică hotărârea adunării generale a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard”.

Aceste documente ar permite stabilirea sursei de venit și dacă poate fi atribuit ca venit personal.

Tot în acest context, instanțele nu au clarificat situația cu cele 9 301 acțiuni, cota statului, care au fost procurate de defuncta Maria Bejenari, iarăși menționându-se din venitul net al întreprinderii și împărțită proporțional acționarilor societății.

La materialele cauzei lipsește atât hotărârea adunării generale a Societății pe Acțiuni „Aureola&Lombard” cât și dispozițiile de transfer sau contractele de înstrăinare a cotei statului deținută în societate, deoarece în informație este indicat faptul că acțiunile nu au fost procurate în baza mijloacelor bănești a persoanelor fizice. Informația cuprinde perioada 10 decembrie 1996 – 20 decembrie 2006, când Pahomii Bejenari și Maria Bejenari erau în relații de căsătorie.

Necesitatea prezentării documentelor susmenționate este în concordanță cu prevederile art. 50 alin. (3) lit. g), i), j) și j¹) din Legea nr. 1134-XIII din 2 aprilie 1997 privind societățile pe acțiuni, care indică că, adunarea generală a acționarilor are următoarele atribuții exclusive: hotărăște cu privire la emisia obligațiilor convertibile; aprobă normativele de repartizare a profitului net a societății; hotărăște cu privire la repartizarea profitului net anual, inclusiv plata dividendelor anuale, sau la acoperirea pierderilor societății; hotărăște înstrăinarea sau transmiterea acțiunilor de tezaur acționarilor și/sau salariiștilor societății.

De asemeni necesitatea examinării circumstanțelor expuse va da posibilitatea de a determina statutul bunurilor, în cazul de față a acțiunilor, dobândite cu titlu gratuit sau oneros.

Instanța de fond s-a condus de informația dată prin certificatul nr. 01-352 din 6 octombrie 2014 de Societatea pe Acțiuni „Aureola & Lombard” și a soluționat întrebarea referitor la capătul de cerere privind recunoașterea ca proprietate comună în devălmășie a soților Maria Bejenari și Pahomii Bejenari bunurile sub formă de mijloace bănești în sumă de 691 513,55 de lei înregistrate în contul de depozit nr. xxxxxxxxxxxxxxxx deschis la Banca Comercială „Fincombank” pe numele lui Pahomii Bejenari (vol. I, f.d.67, 82).

Informațiile au fost analizate selectiv și unilateral referindu-se doar la perioadele de ridicare a banilor ca dividende de acționarul Maria Bejenari care îi convine uneia din părți și anume reclamantei.

Instanțele de judecată urma să analizeze informația în ansamblu și să se expună asupra temeiurilor de neacceptare a anumitei părți din informația expusă în documentul analizat.

Instanța de recurs accentuează faptul că, din documentul prezentat de Societatea pe Acțiuni „Aureola & Lombard”, pe perioada 3 mai 2006 – 13 mai 2014, instanța s-a referit doar asupra perioadei 3 iunie 2008 – 24 decembrie 2010, dar nu asupra întregii perioade.

Din aceleași date se stabilește că, la data de 20 mai 2008 au fost calculate 379 155 de lei și achitate în aceeași zi 110 000 de lei, apoi la 21 mai 2008 s-a achitat 106 600 de lei, la 3 iunie 2008 – 140 000 de lei și 22 495 de lei, iar în total suma de 379 115 lei.

Ulterior, la data de 4 iunie 2008 a intrat pe contul lui Pahomii Bejenari suma de 22 495 de lei și la 9 iunie 2008 suma de 100 000 de lei.

Adică din suma de 379 155 de lei achitată Mariei Bejenari în această perioadă ca dividende, în contul bancar deținut de Pahomii Bejenari a intrat suma de 122 495 de lei.

Apoi la data de 26 iunie 2009 au fost calculate și ridicate de Maria Bejenari suma de 216 660 de lei. În aceeași zi, pe contul lui Pahomii Bejenari a intrat suma de 120 000 de lei.

De asemeni la 30 decembrie 2009 este calculată și achitată în formă de dividende suma de 111 547 de lei și la 31 decembrie 2009 pe contul lui Pahomii Bejenari a intrat suma de 110 000 de lei.

La 19 ianuarie 2010 este calculată suma dividendelor în mărime de 324 990 de lei și achitată în aceeași zi suma de 138 120,75 de lei și la 2 februarie 2010 suma de 138 120,75 lei, deoarece au fost deduse impozitele.

Pe contul lui Pahomii Bejenari la data de 21 ianuarie 2010, din suma de 276 241,5 lei a intrat suma de 100 000 de lei și la 4 februarie 2010 suma de 66 994 de lei, iar în total suma de 166 994 de lei.

Ulterior, la data de 14 iunie 2010 Maria Bejenari a ridicat de la Societatea pe Acțiuni „Aureola & Lombard” dividende în sumă de 161 140,88 de lei și la 21 decembrie 2010 suma de 230 201,25 de lei, iar în total suma de 391 342,13 lei.

Pe contul lui Pahomii Bejenari la data de 28 decembrie 2010 a intrat suma de 100 000 de lei.

Instanțele de judecată urmează să stabilească care a fost valoarea dividendelor pe perioada indicată de reclamantă și care a fost modul de partajare a lor între Pahomii Bejenari și Maria Bejenari, care erau în relații de căsătorie și aceste bunuri făceau parte din averea comună în devălmășie și dacă ei nu au partajat aceste bunuri în timpul pe când Maria Bejenari era în viață.

Însuși reclamanta în acțiune a indicat că, în această perioadă Maria Bejenari primind dividende, o parte le pune pe contul său și o parte pe contul lui Pahomii Bejenari, instanța de judecată urmând să verifice și dacă există depuneri în această perioadă pe conturi bancare ce aparține defunctei Maria Bejenari.

Totodată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție remarcă că, Mariei Bejenari la întocmirea testamentelor iau fost explicate prevederile art. 1505 din Codul civil.

Conform art. 1505 Cod civil, succesorii de clasa I inapți pentru muncă au dreptul de a moșteni, independent de conținutul testamentului, cel puțin o doime cotă-parte din cota ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de succesiune legală (rezervă succesorală).

Potrivit legitimației de pensionar seria CN, nr. 155350 și trimitere-extras din 4 octombrie 2017, Pahomii Bejenari este pensionar și în ultimii ani se află la evidența medicului cu mai multe диагноze (vol. I, f.d.211-212).

Deși soțul supraviețuitor Pahomii Bejenari pretinde a fi moștenitor rezervatar, instanțele ierarhic inferioare nu au clarificat acest aspect prin prisma prevederilor art. 1509 Cod civil care statuează că, dacă moștenitorul rezervatar este în același timp și legatar, va putea pretinde la rezervă dacă renunță la legat. În caz contrar, el pierde dreptul la cota din rezerva succesorală în mărimea legatului.

Prin prisma celor relatate supra și a normelor de drept material citate, instanța de recurs reține că la rejudecare cauzei instanța de apel, urmează să stabilească regimul juridic al bunurilor rămase în urma decesului Mariei Bejenari, în privința cărora Luiza Arutiunean a solicitat recunoașterea ca proprietate exclusivă a defunctei, determinarea cotelor-părți, partajarea averii succesorale și recunoașterea cu titlu de proprietate comună în devălmășie a cotelor-părți.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție atestă că, la dosarul succesoral, se anexează cererile și declarațiile moștenitorilor, creditorilor, legatarilor, ale executorilor testamentari etc.; copia actului de stare civilă, ce confirmă faptul decesului persoanei care a lăsat moștenirea; actele ce confirmă temeiul chemării la succesiune (copiile certificatelor de naștere, căsătorie și alte acte prevăzute de lege, care confirmă chemarea la succesiune, originalul testamentului; actele de proprietate, care confirmă dreptul de proprietate, asupra bunurilor incluse în masa succesorală; în cazul bunurilor supuse înregistrării, se prezintă extrasele din registrele de înregistrare a acestor bunuri; actele de evaluare a bunurilor moștenite; alte acte prezentate de către moștenitori sau eliberate de către notar, în legătură cu procedura succesorală deschisă.

În speță se reține că, instanța de apel urma să constate dacă notarul Snegur Lidia a eliberat certificatele de moștenitor testamentar cu respectarea prevederilor Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a actelor notariale și completare a registrelor notariale, aprobat prin Ordinul Ministerului Justiției al RM nr. 95 din 28 februarie 2008.

La rejudecarea pricinii instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Pahomii Bejenari.

Se casează decizia din 22 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Luiza Arutiunean împotriva lui Pahomii Bejenari, intervenient accesoriu notarul public Lidia Snegur cu privire la constatarea nulității certificatului de proprietate și certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea bunurilor ca proprietate personală, determinarea cotelor părți, partajarea averii succesorală și recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesorală, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecătorul:

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Iurie Bejenaru

Maria Ghervas

Nina Vascan

Nicolae Craiu